

Liigse usalduse hind

ehk kas juhatuse liige vastutab raamatupidaja tekitatud kahju eest?

Millal ja kuidas võib juhatuse liikmelt kahju välja nõuda, kirjutavad Sorainen advokaadibüroo advokaadid **Karin Madisson** ja **Juulika Aavik**.

Karin Madisson

Juulika Aavik

lukurra kirjeldus:
Tegemist on tüüpilise äriühinguga,

millal on üks juhatuse liige, kes on raamatupidaja hooleks jätnud kõik raamatupidamisega seonduva. Raamatupidaja hakkab aga aegamisi oma positsiooni ära kasutama ning omastab aastate vältel suures ulatuses ühingu sularaha. Oma tegude varjamiseks võltsib ta raamatupidamisandmeid. Juhatuse liige aga usaldab raamatupidajat, ei kontrolli tema aruandeid ega võrdle neid tegelike seisudega.

Ühel päeval avastavad omanikud, et ühingu raha on suures ulatuses kaduma läinud. Kes vastutab? Kas raamatupidaja ükski, kuna tema võttis raha ära, või vastutab ka juhatuse liige?

Milline on töölepingu alusel töötava raamatupidaja vastutus? Millal tekib tema rikkumiste tagajärjel kahju hüvitamise kohustus ka juhatuse liikmele? Kuidas peaks juhatuse liige raamatupidamise korraldamisel käituma, et vältida enda solidaarvastutust?

Raamatupidaja vastutusest

Kui raamatupidajaga on sõlmitud tööleping,

tulenevad tema kohustused ennekõike töölepingust. Raamatupidaja vastutab oma töölepingust tulenevate kohustuste rikkumise eest nagu iga töötaja üldjuhul ainult süü olemasolul. Seega vastutab ta kahju tekitamise eest siis, kui ta on kahju tekitamise süüdi. Süü vormid on hooletus, raske hooletus ja tahtlus.

Hooletus tähendab vajaliku hoole järgimata jätmist (näiteks täidetakse töandja korraldus pimesi, ei lähtuta erialateadmistest, ei teavitata kahtlustest).

Raske hooletus seisneb vajaliku hoole olulisel määral järgimata jätmises (näiteks raamatupidaja võltsis ju dokumente teadlikult). Mõlemal juhul arvestatakse kahju hüvitise määramisel muu hulgas töötaja tööülesandeid, talle antud juhiseid, töötingimusi, töötasu, töö iseloomust tulenevat riski, töandja juures töötamise kestust ja senist käitumist.

Tahtlus eeldab soovi õigusvastasel käituda (näiteks soov sooritada maksupettus ebaõigete kirjade tegemisega) ning selle tuvastamisel vastutab raamatupidaja tekitatud kahju eest täies ulatuses.

Ülalkirjeldatud olukorra puhul ei ole kahtlust, et raamatupidaja on rikkumise toime pannud tahtlikult ja seega vastutab ta

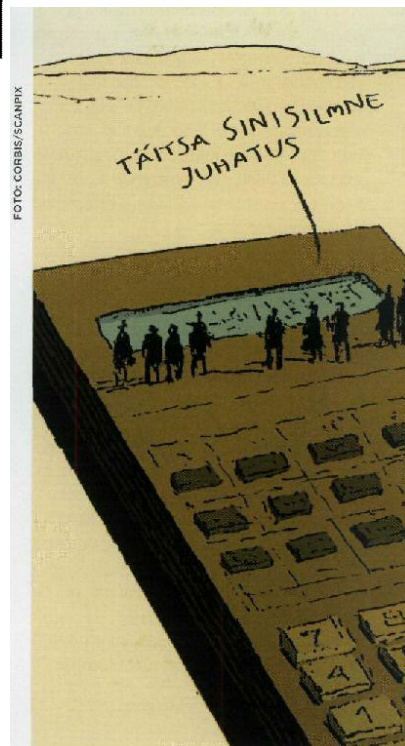

FOTO: CORBIS/SCANPIX

ühingule tekitatud kahju eest täies ulatuses.

Kui raamatupidaja vabatahtlikult kahju ei hüvita, on ühingul võimalik esitada tema vastu hagi tsiviilkohtusse või edastada politseile kuriteoteade ning esitada tsiviilhagi kriminaalasja käigus. Lisaks kahjunõude esitamisele võib ühing raske töökohustuste rikkumise korral ka raamatupidajaga töölepingu erakorraliselt üles öelda.

Juhatusel liikme solidaarvastutuses

Raamatupidaja tekitatud kahju eest võib solidaarselt vastutada ka äriühingu juhatuse liige. Sest raamatupidamise ja finantsaruandluse korraldamine on esmajoonel juhatusel liikme spetsiifiline kohustus ning ta on kohustatud tagama, et raamatupidamine on korraldatud õigesti ja nõuetele vastavalt. Juhatusel liige peab korraldama raamatupidamist ja finantsaruandlust, raamatupidaja vaid teostab raamatupidamist juhatuse antud volituse alusel.

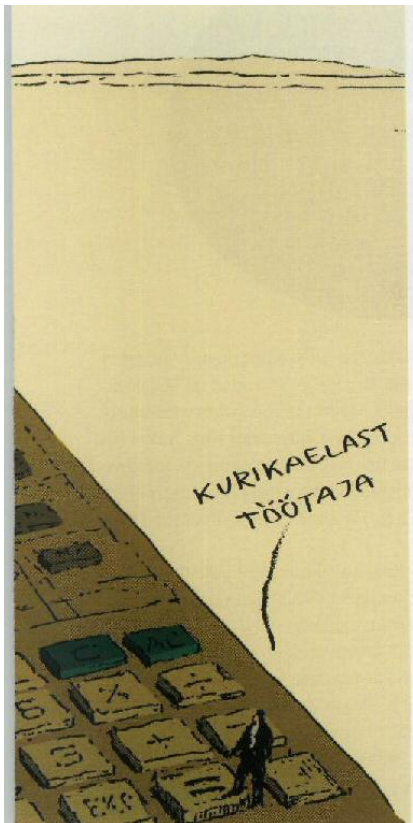
Vastutusest vabanemiseks ei piisa vaid sellest, et võetakse tööle raamatupidaja ning tema hooleks jäetakse kõik, mis seonduv

Pressiteadete edastamine

Meediamonitooring

Meediaanalüüsid

finantside ja raamatupidamisega. Juhatusel peab olema eriti hoolas raamatupidaja valimisel ning kindlasti kontrollima tema tausta ja soovitajaid, samuti peab ta pidevalt asjade käigul silma peal hoidma, et avastada võimalikud rikkumised varakult.

Kui juhatusel liige on delegeerinud oma seadusest tuleneva raamatupidamise kohustuse ebausaldusväärsele raamatupidajale ning ei ole tema tegevust vajalikul määral kontrollinud, siis on juhatusel liige oma hoolsuskohustust rikkunud. Kui juhatusel liige on seoses sellega võimaldanud äriühingu vara omastamise, vastutab ta raamatupidajaga solidaarselt vara hüvitamise eest, mille raamatupidaja on omastanud.

Solidaarkohustus tähendab, et mitu inimest peab täitma sama sisuga kohustuse. Selline kohustus tekib olukorras, kus nad vastutavad samal või erinevatel alustel tekitatu sama kahju eest. Ühingul on õigus omal valikul nõuda kohustuse täielikku täitmist kas

juhatusel liikmelt ja raamatupidajalt korraga või kogu kahju ka ainult juhatusel liikmelt või ainult raamatupidajalt.

Kõnealusel olukorras rikkus seega juhatusel liige oma hoolsuskohustust, kuna ta ei kontrollinud piisavalt ei raamatupidajat ega raamatupidamist. Seega on ühingul võimalik juhatusel liikmelt nõuda kogu raamatupidaja omastatud sularaha hüvitamist. See võib osutuda põhjendatuks näiteks olukorras, kus raamatupidaja on selle vara maha müünud või ära kulutanud ning ei ole maksevõimeline.

Kui juhatusel liige vabatahtlikult kahju ei hüvita, on äriühingul võimalik, nagu öeldud, esitada tema vastu hagi tsiviilkohtusse. Kui ühingul on mitu juhatusel liiget, siis vastutavad nad tekitatud kahju hüvitamise eest samuti solidaarselt.

Selleks peab olema tuvastatud, et juhatusel liige on oma kohustusi rikkunud, ühingule on tekkinud kahju, rikkumine ja kahju on omavahel põhjuslikus seoses ning juhatusel liige vastutab seega rikkumise eest. Juhatusel liige vabaneb vastutusest, kui ta tõendab, et on oma kohustusi täitnud korraliku ettevõtja hoolsusega.

Soovitused juhatusel liikmete solidaarvastutuse välistamiseks

Korraliku ettevõtja hoolsusega kohustuste täitmisel peab juhatusel liige tegutsema majanduslikult kõige otstarbekamal viisil: ta peab olema hoolas, otsuste vastuvõtmiseks piisavalt informeeritud ja mitte võtma äri-

Raamatupidamise ja finantsaruandluse korraldamine on esmajoones juhatusel liikme spetsiifiline kohustus ning ta on kohustatud tagama, et raamatupidamine on korraldatud õigesti ja nõuetele vastavalt.

ühingule põhjendamatu riski. Kui juhatusel liige ei tegutse hoolsusega, mida tavaline mõistlik inimene taolises ametis sarnastel tingimustel ilmutaks, siis võib riigikohtu arvamus järgi teda pidada hoolsuskohustust rikkunuks.

Juhatusel liige peab korraldama äriühingu tööd selliselt, et oleks tagatud piisav sisekontroll ja rikkumised avastataks.

Juhatusel liige võiks vabaneda vastutusest juhul, kui ta tõendaks, et rakendas piisavat hoolt ja sisekontrollimeetmeid, et kahju ära hoida. Juhatusel liikme vastutuse

Oma solidaarvastutuse välistamiseks raamatupidaja rikkumiste eest soovitame juhatusel liikmetel toimida nii:

- » Valida raamatupidajat hoolikalt ning kontrollida tema tööd regulaarselt.
- » Täita raamatupidamise sise-eeskirju ja jälgida, et ka teised sama teeksid.
- » Omada ülevaadet rahavoogudest ning võrrelda neid raamatupidamise seisuga.
- » Kontrollida aeg-ajalt raamatupidamise seisust vastavust tegelikule olukorrale (äripartneritele nõuded, klientide võlad, laenuid, jm).
- » Võrrelda aeg-ajalt kontodele olevaid rahalisi vahendeid raamatupidaja aruannetega.
- » Kontrollida aeg-ajalt sularahakassat ja jälgida, et see pangakontodele jõuab.
- » Osaleda aeg-ajalt kassa ja lao inventuuris ning võrrelda andmeid raamatupidamise seisudega.

analüüsimisel tuleb hinnata, kas kahju oleks saanud ära hoida, kui juhatusel liige oleks selle ärahoidmiseks teinud kõik mõistlikult võimaliku ehk juhatusel liige oleks aktiivsemalt antud valdkonnaga tegelema.

Juhul kui rikkumine on olnud ühekordne ja juhatusel liige on selle avastanud, siis on võimalik, et ta ei ole oma hoolsuskohus-

tust rikkunud. Kui aga rikkumised on olnud süstemaatilised ja toimunud pika aja jooksul või kui tegemist on lihtlabase vargusega äriühingu kassast, siis on reeglina alati juhatusel liige rikkunud oma hoolsuskohustust ja tekkinud kahju eest solidaarselt vastutav.

Artikli alguses kirjeldatud olukorras oleks juhatusel liikmel olnud kerge raamatupidaja rikkumisi ära hoida või vähemalt kiiresti avastada, kui ta oleks raamatupidaja koostatud aruandeid võrrelnud raamatupidamise tegelike seisudega. **D**